

Ovu publikaciju finansijski je velikodušno podrzala Americka agencija za međunarodni razvoj (USAID). Sadržaj ovog izveštaja predstavlja odgovornost Inicijative za Vladavinu Prava Američke Advokatske Asocijacije, što ne znači da on neminovno odrazava stavove Američka Agencije za Međunarodni Razvoj, niti stavove američke Vlade.

Pismo Direktora	4
U vezi ABA ROLI na Kosovu	
Američka Advokatska Asocijacija: 10 Godina Rada na Unapređenju Vladavine Prava na Kosovu.....	5
ABA i Departament Pravde SAD Udružuju Napore za Bezbednije Kosovo	6
ABA ROLI na Kosovu Zahvaljuje se Mnogim Volonterima na Njihovim Doprinosima	7
Pravno Obrazovanje	
Novi Kursevi na Pravnom Fakultetu Univerziteta Priština	8
Studenati Pravnih Klinika Vladaju u Insceniranim Suđenjima	8
Interaktivni Metodi Nastave za Profesore Prava.....	9
Razvoj Pravnih Udruženja	
Saradnja sa Advokatskom Komorom Kosova	10
Podrška Udruženju Sudija Kosova	10
Program Pripravničkog Rada za Buduće Sudije, Advokate i Tužioce na Kosovu	11
Žene Kosova Razmenjuju Iskustva & Mišljenja na Konferenciji o Ženama u Pravnoj Struci.....	12
Predsednik Kosova Predsedava Konferencijom za Sudije i Advokate	12
Kosovsko Pravosuđe Zauzima Čvrst stav u Borbi protiv Korupcije	13
Obrazovanje Javnosti	
Mehanizam za Ocenjivanje Meri Napredak u Reformi Pravne Struke na Kosovu	14
Pravo za Mlade za Učenike Srednjih Škola na Kosovu	14
Knjige o Građanskim Pravima i Posete Sudovima imaju Veliki Uticaj na Kosovske Škole	15
Dete Pravde - Crtani film o Kosovskom junaku vladavine prava.....	16
Personal ABA ROLI-ja na Kosovu i Kontakt Informacije	17

Poštovani prijatelji:

U ime Američke Advokatske Asocijacije (ABA), i u ime Američke Agencije za Međunarodni Razvoj (USAID), pozivam vas da odamo priznanje i proslavimo desetogodišnjicu rada na unapređenju vladavine prava na Kosovu. Tokom proteklih deset godina ABA Inicijativa za Vladavinu Prava (ABA ROLI) je, uz velikodušnu podršku USAID-a, igrala značajnu ulogu u razvoju pravnog obrazovanja i pravne struke na Kosovu.

ABA ROLI je javni projekat Američke advokatske asocijacije koji je posvećen ciljevima ABA na unapređenju vladavine prava širom sveta. U našem programu na Kosovu saradivali smo sa lokalnim zajednicama na izgradnji transparentnog, pravičnog i efikasnog pravosudnog sistema. ABA ROLI implementira svoje programe preko partnerstva sa Advokatskom komorom Kosova i Pravnim fakultetom Univerziteta u Prištini, kao i sa Udruženjem sudija Kosova, i Ministarstvom pravde i Ministarstvom obrazovanja.

Saranja sa vama pričinjavala nam je zadovoljstvo, i nadamo se da ćemo i u budućnosti saradivati sa vama. Mnogo toga smo učinili i mnogo toga imamo da proslavimo otkako smo otvorili kancelariju na Kosovu u 1999. g., i još mnogo toga nas očekuje u budućnosti. U ovoj publikaciji istaknuti su neki zajednički radovi, koji predstavljaju primere brojnih postignuća na polju vladavine prava koja smo ostvarili tokom ovih godina. Nadam se da ćete uživati čitajući ovu publikaciju i zahvaljujemo vam se na stalnoj podršci i saradnji.

S poštovanjem,

David Sip, Direktor
ABA Inicijativa za Vladavinu Prava Kosovo

Američka Advokatska Asocijacija: 10 godina rada na Unapređenju Vladavine Prava na Kosovu

Američka Advokatska Asocijacija (ABA), sa preko 413.000 članova, 3.200 odbora i 1.400 uposlenika, najveća je svetska strukovna asocijacija sa dobrovoljnim članstvom. Ona predstavlja glas pravne struke SAD.

ABA je ustanovila svoj javni projekat: Inicijativu za vladavinu prava (ABA ROLI) u 2007. godini, sa uverenjem da je unapređenje vladavine prava najdelotvorniji dugoročni protivlek za najteže probleme sa kojima se svet danas suočava, uključujući tu siromaštvo, sukobe, endemsku korupciju i nepoštovanje ljudskih prava. Danas, ABA ROLI (ranije CEELI), sprovodi svoje programe pravnih reformi u više od 40 zemalja u Africi, Aziji, Evropi i Evroaziji, Latinskoj Americi i Karibima, i Srednjem Istoku i Severnoj Africi.

Reforma pravnog obrazovanja je oblast koja ima primarni značaj za ABA ROLI na Kosovu

Lokalni partneri ABA ROLI su sudije, advokati, advokatske komore, pravni fakulteti, sudski administratori, zakonodavna tela, ministarstva pravde, organizacije za ljudska prava i članovi civilnog društva. ABA ROLI sprovodi svoje programe tehničke pomoći u saradnji sa partnerima zemlje domaćina u raznim oblastima materijalnog prava, uključujući tu i reforme privrednog i imovinskog prava.

ABA ROLI je otvorila svoju kancelariju u Prištini 1999 god. da bi sprovela svoj program tehničke pravne pomoći na Kosovu. Predstavnici ABA koji su vršili ocenu stanja pravnog sistema posle konflikta bili su jedni od prvih pravnih savetnika na Kosovu.

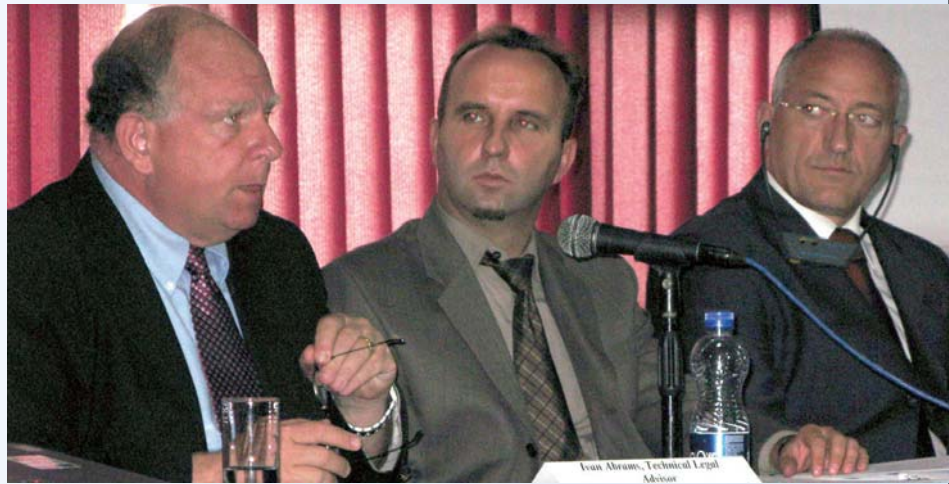
Preko svoje velike mreže advokata, sudija i profesora prava i iskusnog stručnog osoblja, ABA ROLI pomaže da se na Kosovu izgradi pravna infrastruktura, ljudski kapaciteti i lokalne institucije koji su neophodni za jaku, samoodrživu demokratiju.

Od samog početka svog programa, primarni cilj ABA ROLI bio je ustanovljenje osnovnih pravnih institucija u post-konfliktnom okruženju, unapređenje samoodržive obuke za sudije (naročito vezano za nezavisnost pravosuđa), advokate i tužioce, i za projekat dokumentacije ratnih zločina.

Podrška i saradnja lokalnih strukovnih organizacija bila je veliki doprinos u uspešnom 10-godišnjem radu ABA na Kosovu

Najvažniji projekti na kojima je ABA ROLI radila su: početna obuka za sve novopostavljene sudije na Kosovu; ustanovljenje Udruženja sudija Kosova u maju 2001; osmišljavanje dvonedelnog, intenzivnog kursa o standardima ljudskih prava i o Krivičnom zakonu Kosova i Zakonu o krivičnom postupku, koji je održan u CEELI Institutu u Pragu; projekti razvoja kapaciteta sa Advokatskom komorom Kosova i Udruženjem sudija Kosova preko Regionalnog programa za razvoj institucija, objavljivanje Indeksa reforme pravosuđa (Tom I u 2002, Tom II u 2004, i Tom III u 2007), Indeksa reforme pravne struke (Tom I u 2004. i Tom II u 2007), prvi Indeks reforme pravnog obrazovanja (Tom I u 2008) i Kontinuirano pravno obrazovanje.

Rasprava o tome kako da se otvori i vodi advokatska kancelarija i kako da se sastave sporazumi o partnerskoj advokatskoj kancelariji na Kosovu

ABA ROLI na Kosovu fokusira svoj rad prvenstveno u dve oblasti, Reformu pravnog obrazovanja i Reformu pravne struke. Uz pomoć svoje profesionalne ekspertize i stručnjaka za pravno obrazovanje ABA ROLI daje svoj doprinos u poboljšanju pravnog obrazovanja za studente tako što je osmislila obavezni kurs o etici, institucionalizovala pilot program pravne klinike i kurseve pravne metodologije, i pomaže dekanima da ostvare ove reforme koje će omogućiti da univerziteti dobiju akreditaciju. ABA ROLI je takođe posvećena u pružanju podrške da se ustanovi regulatorna komora na Kosovu i da se Advokatska komora Kosova osposobi da ispuni svoje zakonske zahteve i organizacione ciljeve da postane regulatorno udruženje za svoje članstvo.

ABA i Departament Pravde SAD Udružuju Napore za Bezbednije Kosovo

Osim ABA Inicijative za Vladavinu Prava, i ostali sektori ABA zajedno sa raznim lokalnim i međunarodnim partnerima u znatnoj meri su doprineli unapređenju vladavine prava na Kosovu.

Jedan od niza ovakvih doprinosa je Seminar o "Oduzimanju Imovine u Slučajevima Trgovine Ljudskim Bićima i ostalim slučajevima" koji su zajednički organizovali ABA ROLI, AB-in Sektor za Parnice i Kancelarija Departamenta Pravde SAD za Međunarodni Razvoj, Podršku i Obuku Tužilaštva (OPDAT). Seminar je organizovan prvenstveno da se prikažu advokatske veštine kosovskim sudijama, tužiocima, advokatima, policiji i drugim akterima da bi se pripremili da rešavaju krivične predmete u slučajevima trgovine ljudskim bićima.

Oko 50 lokalnih stručnjaka prisustvovalo je ovom seminaru koji je vodio pomoćnik javnog tužioca SAD i bivši rezidentni pravni savetnik na Kosovu, g. T. Markus Funk, pomoćnik javnog tužioca SAD g. Jim Russell i g. Michael Frank, gđica

Anjali Chaturvedi, partner advokatske kancelarije Nixon Peabody u Vašingtonu, DC, g. Joshua Orr, pomoćnik branioca u advokatskoj firmi Nixon Peabody i gđica Raze Loshaj, tužilac u Kosovskom specijalnom tužilaštvu.

Kosovski sudije, tužioci, i policija uče kako da sarađuju prilikom utuživanja slučajeva trgovine ljudskim bićima

Svi učesnici smatrali su da je ovaj seminar bio jako važan za njihov svakodnevni rad. "Bilo je to fantastično iskustvo da čujemo kako ove stvari rešavaju regionalni sudovi, policija i advokati u SAD. Mnoga od ovih pitanja još uvek su neistražena na Kosovu.

Mi živimo u regionu koji se suočava sa brojnim slučajevima trgovine ljudskim bićima; i zbog toga seminari kao što je ovaj veoma su korisni za nas," rekao je posle seminara Ramadan Ahmeti iz Kosovske policijske službe/Jedinica za borbu protiv trgovine ljudskim bićima.

Saradnja u borbi protiv trgovine ljudskim bićima na Kosovu

Ministarka pravde, Nekibe Kelmendi, zahvaljuje se bivšem predsedniku ABA, Michael Greco, na predavanju koje je održao kosovskim advokatima

ABA ROLI na Kosovu Zahvaljuje se Mnogim Volonterima na Njihovim Doprinosima

ABA ROLI na Kosovu zahvaljuje se i odaje čast mnogim volonterima koji su dali svoj doprinos da njeni programi ostvare uspeh na Kosovu i zato im uručuje Sertifikate zahvalnosti.

Među onima koji su dobili priznanja i kojima su izdati sertifikati zahvalnosti nalaze se: Predsednik Kosova, Fatmir Sejdiu, predsednik Vrhovnog suda i Sudskog saveta Kosova, sudija Redžep Hadžimusa, ministar pravde, Nekibe Kelmendi, ministar obrazovanja Enver Hodža, bivši ministar pravde, Jonuz Salihaj, rektor UP Enver Hasani, dekan Pravnog fakulteta, Hava Ismajli, i nekoliko članova Advokatske komore Kosova, sudija, profesora asistenata i studenata prava na Kosovu.

ABA ROLI-n rezidentni direktor, David Sip, izjavio je da "Kao što je nekadašnji predsednik ABA, Michael Greco, nedavno izjavio, veštine, iskustvo, naponi, i vreme koje posvetite kao volonteri ovde, ne samo da će pomoći da se vi sami lično poboljšate i da se poboljša pravna struka na Kosovu, već će se to osetiti i ceniti se od strane ABA i advokata, sudija, profesora prava i studenata širom sveta".

Za svoje izvanredne volonterske doprinose zahvalnice su dobili i ABA-ina pravni stručnjaci, Dawn Schock, prof. Jack Van Doren, Regina Cocco, Kathy Ladun, prof. Mary Pat Treuthart, prof. Speedy Rice i Dan Webster, kao i studenti prava stažisti iz SAD Rosalie Matthews, Eric Sutton, Jonathan Rosamond, Rebecca Krauss, Benjamin Taibleson, Cabot Teachout, Benjamin Brockman-Hawe, Megan Niedermeyer, i studenti prava stažisti iz Kosova Blerta Gagica, Naim Spahiu, Anjeza Gojani, i Arben Isufi za svoj doprinos programima ABA ROLI na Kosovu.

Posebna zahvalnost odaje se ranijim predsednicima ABA-e, Michael Greco i Martha Barnett, i saveznom sudiji II Okružnog suda John J. Walker-u, na dragocenom vremenu i mišljenjima koja su izneli o ABA-inom reformskom procesu na Kosovu.

Stručnjak za pravno obrazovanje, volonter u ABA, profesor emeritus Jack Van Doren, uručuje knjige najboljim studentima u njegovoj klasi

Dobro obučeni diplomirani pravnici neophodni su za razvoj nezavisnog, efikasnog, delotvornog i odgovornog pravosudnog sistema

pravnim veštinama kao što su kritičko razmišljanje i analiza, pravno istraživanje i pisanje, praktično zastupanje i advokatske veštine, i profesionalna etika i odgovornost. U 2008 godini ABA ROLI je uvela još jedan novi predmet, *Pravnu Etiku i Profesionalnu Odgovornost* i objavila je Priručnik o Pravnoj Etici, koji služi kao osnovna literatura za ovaj predmet. Takode u 2008, seminar za *Pravne Analize & Pisanje* je uveden da pomaze studentima da poboljšaju pisane sposobnosti.

Sve materijale za svaki predmet sastavili su, pregledali i revidirali ABA-ini stručnjaci za pravno obrazovanje, kao što je profesor emeritus John (Jack) Van Doren, koji istovremeno predaje ove predmete zajedno sa lokalnim profesorima na Pravnom fakultetu.

Ova reforma je deo poboljšanja koja Pravni fakultet uvodi u skladu sa Evropskim standardima pravnog obrazovanja. Još od 2005, ABA ROLI podržava trud reforme time što osmišljava nove predmete, organizuje seminare o istraživanju i pisanju pravnih tekstova, utvrđuje studentski kodeks časti, i pomaže dekanima i fakultetu da ostvare reforme kako bi univerzitet mogao da dobije odgovarajuću i propisnu akreditaciju.

Novi Kursevi na Pravnom Fakultetu Univerziteta Priština

Svi novi predmeti i pravne klinike koje je razvila i uvela ABA ROLI u saradnji sa Pravnim fakultetom i rektoratom Univerziteta Priština danas su u potpunosti i zvanično uvedeni u nastavni program, bilo kao obavezni ili izborni predmet, i za sve njih se dobijaju bodovi u okviru Evropskog sistema prenosa bodova (ECTS) i Bolonjskog procesa.

Predmet Pravna metodologija prvi put je uveden 2006 godine i isplaniran je da studente opskrbi osnovnim

Memorandum o razumevanju, potpisan između Američke ambasade u Prištini, ABA ROLI, i Univerziteta u Prištini o uvođenju novih kurseva

Studenti Pravnih Klinika Vladaju u Insceniranim Suđenjima

Program Pravnih Klinika, koji je otpočeo 2005, planiran je da pomogne studentima da steknu praktične veštine koje su im potrebne da postanu dobri advokati u praksi. Pod nadzorom stručnjaka studenti se obučavaju kako da ispituju svoje klijente, rešavaju probleme, vrše pravnu analizu i istraživanje, savetuju i komuniciraju sa klijentom, kao i o pravnoj teoriji i strategiji.

Pravna Klinika predstavlja kombinaciju klasičnih predavanja, rađanje zadataka i sticanje praktičnog iskustva u radu sa pravnim stručnjacima, tj. advokatima, sudijama i tužiocima. Zahvaljujući ostvarenom uspehu u osposobljavanju studenata da steknu stvarne veštine za svoj budući poziv, Pravna Klinika sada je zvanično uvedena u nastavni program Pravnog fakulteta za sticanje bodova u okviru Evropskog Sistema Prenosa Bodova (ECTS).

Od prošle godine semestar Pravne Klinike završi se sa studentima za koje se organizuje nekoliko insceniranih suđenja u Okružnom sudu u Prištini, prema modulima koje je sastavila ABA ROLI i koji se mogu replicirati u svakom odgovarajućem kursu koji se organizuje na Pravnom fakultetu. Prvo suđenje pratila je i stanica nacionalne televizije, koja je istakla da je fakultet preduzeo mere za reformu i uvođenje predmeta za razvoj praktičnih veština u svoj nastavni program. Oko 400 studenta su se istrenirali na Pravne Klinike.

Osim toga, da bi se omogućilo da i studenti imaju svoje mesto u sudnici, studentska sudnica i advokatske kancelarije su preuređene tako da studenti mogu da rade sa stvarnim klijentima i na stvarnim predmetima. Renoviranje studentske sudnice finansirali su Departament Pravde SAD i USAID.

“Radeći na stvarnim predmetima uz budni nadzor, studenti će naučiti da vrše pravnu analizu i tumačenje, razviju veštine pisanja pravnih tekstova, i kako da ispituju klijente”, istakao je značaj pravne klinike Hava Ismajli, dekan Pravnog Fakulteta.

Kosovski studenti prava takmiče se u nekoliko insceniranih suđenja

Interaktivni Metodi Nastave za Profesore Prava

Organizovano je nekoliko radionica i objavljeni su priručnici za profesore prava o interaktivnim nastavnim metodima, kao deo kontinuirane saradnje između ABA ROLI i Pravnog fakulteta Univerziteta u Prištini.

Cilj ovoga je da se profesorima prava daju informacije o principima teorije obrazovanja odraslih i da se uvedu interaktivne nastavne tehnike koje se mogu efikasno upotrebiti u učionici ili na pravnim klinikama. Ovde su uključeni pristupi kao što su: 1) predavanja; 2) studije slučaja; 3) rad u malim grupama; 4) rešavanje problema; 5) razmatranje kontroverznih pitanja; 6) igranje uloga i simulacija; 7) studentske prezentacije; 8) gosti predavači; 9) filmovi; i 10) kompjuterska tehnologija.

Priručnik o Evropskom sistemu prenosa bodova (ECTS) sastavljen je za radionicu koju je vodio profesor Tomas H. Spidi Rajs (Thomas H. Speedy Rice) iz Vašingtona i Pravnog fakulteta Lee (Li) Univerziteta iz Virdžinije. Priručnik za interaktivne tehnike nastave napisala je profesor Mary Pat Treuthart sa Pravnog fakulteta Gonzaga Univerziteta & Instituta za nastavu u oblasti prava iz Vašingtona, koja je isto tako vodila i radionice za profesore pravnog fakulteta.

Jedna od radionica odnosila se na Evropski sistem prenosa bodova (ECTS), posle čega je usledilo razmatranje izračunavanja broja bodova. Profesorica Treuthart predsedavala je ovom raspravom zajedno sa profesorom asistentom Sefadinom Blakajom, koji radi kao koordinator za ECTS bodove na Pravnom fakultetu u Prištini. Druga radionica, koja je bila predviđena za profesore asistente, obrađivala je interaktivne metode nastave. Učesnici su razmenjivali njihova iskustva iz razreda i naučili su nove nastavne tehnike od profesorice Treuthart. Profesorica Treuthart pokrenula je seriju predavanja koja je dovela do uvođenja novog kursa o *Pravnoj Metodologiji*.

Radionice su bile dobro prihvaćene i Pravni fakultet je izrazio kolektivni interes da se nastavi sa ovakvim skupovima da bi se dodatno poboljšao kvalitet obrazovanja studenata. Ovi priručnici i radionice dopunjuju obimni materijal o materijalnom pravu koji postoji na Pravnom fakultetu, kao i ABA-ine Pravne Klinike, kurs *Pravne Metodologije*, kurs *Pravne Etike & Profesionalne Odgovornosti*, i seminare o *Pravnoj Analizi i Pisanju*.

Pravni stručnjak ABA, prof. Mary Pat Treuthart, govori o Nastavnim Metodima sa profesorom-asistentom prava Sefadin Blakaj

Saradnja sa Advokatskom Komorom Kosova

Advokatska Komora Kosova (AKK), koja predstavlja više od 500 kosovskih advokata, nalazi se u jedinstvenom položaju u okviru pravne zajednice kao kvazi-vladina organizacija koja služi i kao organ koji izdaje licence za rad i kao disciplinski organ za advokate. ABA ROLI je saradivala sa AKK još od 2000. godine, na izgradnji organizacionih kapaciteta i takođe je podsticala Komoru da preuzme aktivnu ulogu u razvoju pravne struke na Kosovu. AKK je uspela da, uz podršku ABA, ispuni 5-godišnji strateški plan institucionalnog razvoja. Ovaj plan sadrži rezultate ABA ROLI-nog Indeksa Reforme Pravne Struke (LPRI) i Organizacione Ocene AKK.

AKK je sada aktivnija i odgovornija, jednim delom zato što je: usvojila mere za kontinuirano pravno obrazovanje; obrazovala disciplinsku komisiju; preduzela mere da uredi neovlašćeno bavljenje pravnom strukom; postala aktivnija u predlaganju inicijativa zakonodavnim institucijama za izradu zakona; usvojila kodeks profesionalne etike; obrazovala revizorsku komisiju, kao i ažurirala Statut AKK da bi ga usaglasila sa novim zakonom.

ABA ROLI podržava razvoj i unapređenje zakonski obavezujućeg programa Kontinuiranog pravnog obrazovanja advokata na Kosovu preko AKK. ABA ROLI je takođe saradivala sa Odborom AKK za pol i manjine kako bi pronašla najbolje načine da se u AKK uključi što veći broj žena i pripadnika manjina.

AKK radi na jačanju svog organizacionog razvoja koji bi joj omogućio da uspešno prođe kroz period intenzivnog rasta i usmerenog razvoja.

Članovi AKK rade na izradi njihovog 5-godišnjeg strateškog plana

Podrška Udruženju sudija Kosova

USK je osnovano u 2001. i ono nastoji da se čvrsto ustanovi u pravnoj zajednici i počelo je da ostvaruje svoj potential. ABA ROLI je saradivala sa USK na izradi njegove strategije za prikupljanje sredstava; radila na proširenju strategije za reformu pravosuđa; i uključivala žene i manjine u članstvo USK.

Rukovodstvo USK je uz podršku ABA ROLI ažuriralo misiju organizacije i 3-godišnji strateški plan. Preinačeni strateški plan fokusira se na zalaganju USK za nezavisnost, odgovornost i integritet pravosuđa, zajedno sa ostalim akterima u pravnom i pravosudnom sektoru.

Osim toga, USK je uspostavilo uspešne odnose sa drugim asocijacijama sudija u Centralnoj Evropi da bi nešto više saznalo o najboljim praksama u vezi sa stvarima kao što su finansiranje, aktivnosti članstva, komunikacije sa članstvom, publikacije, etika, advokatura, lobiranje, i plate sudija.

Predsednik USK govori na Konferenciji o razvoju transparentnog pravosudnog sistema

USK je već preduzelo korake radi poboljšanja svojih komunikacija sa članstvom. Uz podršku ABA ROLI i USAID-a, Izdavački odbor USK pripremio je nekoliko tema u svom mesečnom Biltenu i redovno povećava sadržaj mesečnika, što istovremeno poboljšava profil USK kao institucije i dostavlja informacije o kretanjima u oblasti pravne struke.

USK je steklo ugled važne stručno-pravne organizacije koja daje znatan doprinos pravičnijem i transparentnijem pravosuđu na Kosovu.

Udruženje sudija Kosova (USK) izradilo je svoj prvi strateški plan koji će ih voditi ka ostvarenju njihove misije

Program Pripravničkog Rada za Buduće Sudije, Advokate i Tužioce na Kosovu

Od 2002 godine, ABA ROLI je, uz podršku USAID, finansirala preko 100 pripremičnika staža diplomiranih pravnik na Kosovu, uz pomoć svojih lokalnih partnera, Advokatskom Komorom Kosova (AKK) i Udruženjem Sudija Kosova (USK).

Po kosovskom zakonu, diplomirani pravnik dužan je da završi pripremični staž u trajanju od godinu dana u kancelariji nekog advokata ili sudije da bi mogao da stekne pravo da polaže pravosudni ispit, koji diplomirani pravnici moraju da polože da bi mogli da se bave pravnom strukom.

Diplomirani pravnici na Kosovu koji su završili jednogodišnji pripremični program

ABA ROLI-n Program Pripremičkog Staža u saradnji sa AKK otpočeo je 2002 godine. ABA je finansirala četiri razreda pripremičkog staža do kraja 2006 godine, od kada je AKK preuzela finansiranje ovog programa.

Poučena iskustvom stečenim iz Programa Pripremičkog Staža AKK, ABA ROLI je u 2004, zajedno sa Udruženjem Sudija Kosova (USK), pokrenula program pripremičkog staža u pravosuđu. Pripremični staž u pravosuđu sastojao se od pružanja pomoći sudijama u njihovom radu i trajao je godinu dana.

Preko svoje podrške programu pripremičkog staža ABA ROLI nastoji da da svoj doprinos da se pravna i sudijska struka osveže novim, kvalifikovanim i dobro obučanim budućim sudijama, advokatima i tužiocima. Program je ostvario izuzetan uspeh, kako smo saznali iz razgovora sa diplomcima koji su učestvovali u ovom programu, budući da su mnogi od njih angažovani na unapređenju vladavine prava na Kosovu.

Pripremični program uvodi sveže kadrove u pravnu i sudsku struku, obezbeđujući dobro kvalifikovane i obučene buduće sudije, advokate i tužioce

Žene Kosova Razmenjuju Iskustva & Mišljenja na Konferenciji o Ženama u Pravnoj Struci

ABA ROLI preko raznih projekata neposredno podržava Odbor za žene i manjine pri Advokatskoj komori Kosova (AKK). Cilj ABA je da pomogne ženama i manjinama na Kosovu da ostvare ravnopravnost u pravnoj struci.

Saradnja na razvoju strategije kojom bi se povećalo učešće žena u pravosudnom sistemu Kosova

U tom smislu, ABA ROLI je organizovala Konferenciju pod nazivom "Žene u pravnoj struci na Kosovu." Na ovoj Konferenciji, žene advokati i pravni stručnjaci na Kosovu razmatrali su glavne smetnje sa kojima se suočavaju mlade diplomirane pravnice prilikom ulaska u pravnu struku.

Cilj ABA ROLI je da pomogne ženama i manjinama na Kosovu da ostvare jednakost u pravnoj struci

Martha Barnett, bivša predsednica ABA, predsedavala je Konferencijom na kojoj su se u Prištini okupile studentkinje prava i vodeće žene u pravnoj struci.

Tina Kaidanow, šefica Misije Američke kancelarije na Kosovu otvorila je Konferenciju, naglašavajući važnu ulogu koju žene igraju u stvaranju raznolikog, čvrstog pravosudnog sistema. Barnett je iznela svoja iskustva dok je radila kao advokatica u SAD i ukazala na napredak koji je ostvaren u protekle tri decenije.

"U poslednjim decenijama, zapažen je znatan napredak u SAD u pogledu uloge žena u pravnoj struci," Barnett je u svom obraćanju studentima objasnila. "Ali nije bilo to tako davno kada je situacija u SAD bila ista kao sada na Kosovu." Barnett je insistirala da njene kolegice iz panela i studentkinje prava obrazuju mrežu advokatica i da uspostave kanale za bolje i obimnije komunikacije.

Studenti koji su učestvovali na konferenciji smatrali su da je ovo bila retka prilika za studente prava i nedavne diplomce da saznaju nešto više o izazovima sa kojima se suočavaju žene u pravnom sektoru na Kosovu. Konferencija im je takođe pružila priliku da iskuse podršku mreže kojoj mogu pristupiti u njihovom nastojanju da stupe u pravnu struku.

Bivši predsednik ABA, Michael S. Greco, i sudija Vrhovnog suda Kosova, Rexhep Haxhimusa, govore novinarima na Konferenciji za sudije i advokate

Predsednik Kosova Predsedava Konferencijom za Sudije i Advokate

13 juna 2007 god., Predsednik Kosova Fatmir Sejdiu pridružio se vodećim pravnim i vladinim zvaničnicima u Prištini da bi otvorio konferenciju o "Ulozi sudske i advokatske organizacije na unapređenju vladavine prava na Kosovu," koju je sponzorisa ABA ROLI uz podršku USAID.

Ova Konferencija predstavljala je kulminaciju nekoliko okruglih stolova za sudije i advokate koji su održani na Kosovu tokom prošle godine, a organizovana je u partnerstvu sa Advokatskom komorom Kosova (AKK) i Udruženjem sudija Kosova (USK).

Predsednik Kosova, Fatmir Sejdiu, daje uvodnu reč u raspravi o Ulozi Udruženja sudija i Advokatske komore na unapređenju vladavine prava

pravosuđe, proces izbora sudija, uticaj lokalnih organizacija i asocijacija na unapređenje sudske nezavisnosti i kompetentnosti, i potreba da se poveća polna i etnička raznolikost u sudskoj struci.

Učesnici su preporučili da se zaključci sa ove Konferencije objave i da se uputi hitan poziv za postavljenjem više sudija i da se odmah poveća plata sudija.

Kosovsko Pravosuđe Zauzima Čvrst stav u Borbi protiv Korupcije

Na Konferenciji održanoj u oktobru 2007 koju je organizovala Američka Advokatske Komora Inicijativa za Vladavinu Prava (ABA ROLI), tri glavne Kosovske pravosudne organizacije postavile su temelj za zajedničku strategiju u borbi protiv korupcije.

Advokatska Komora Kosova (AAK), Udruženje Sudija Kosova (USK) i Udruženje Tužilaca Kosova (UTK) radili su zajednički na Strategiji za transparentni i pravosudni sistem bez korupcije uz pomoć šestomesečnog granta koji su obezbedili Centar za Obuku i Advokatske Resurse (ATRC) i USAID. Kulminacija ovih napora ima veliki potencijal za smanjenje korupcije u regionu.

Konferencija je najpre bila usmerena na uzroke korupcije. Sudija John M. Walker, Jr., viši sudija u Apelacionom Sudu SAD za drugi Okrug govorio je o broju faktora koji utiču na korupciju na Kosovu. On je istakao "nedostatak transparentnosti, male plate (najmanje u regionu), nedostatak dobro obučanih sudija, i nedostatak jasnih pravila i linija odgovornosti." Takođe je zapazio da je korupcija globalni problem i da pravosuđe u svakoj zemlji na svetu treba budno da je prati kako bi je iskorenila.

Sudija Saveznog Okružnog Suda, John M. Walker, Jr., prezentuje nekih od faktora koji doprinose korupciji na Kosovu

Predsednici svake od ovih strukovnih udruženja svečano su se zavetovali da će se boriti protiv korupcije u pravosudnom sektoru. Ova zajednička posvećenost sve tri glavne strukovne asocijacije jedinstven je događaj za pravni sektor na Kosovu.

G. Rame Gaši, bivši predsednik Advokatske Komore Kosova potvrdio je, "Zajednički akt ova tri udruženja predstavlja važan korak za borbu protiv korupcije u budućnosti."

Strateški Plan podnese prilaganje tri glavne profesionalne udruženja za borbu protiv korupcije na kosovskom sudstvu

Mehanizam za Ocenjivanje Meri Napredak u Reformi Pravne Struke na Kosovu

Merenje napretka u oblasti reforme sudske i pravne struke je težak zadatak ali ima kritički značaj za društvo koje radi na sprovođenju vladavine prava. Uz pomoć svojih mehanizama za ocenjivanje i indeksa ABA ROLI vrši ocenu takvog napretka i ukazuje na sve promene ili poboljšanja koja se mogu ostvariti u reformi pravne struke.

Na Kosovu, ABA ROLI je uradila Indeks Reforme Pravosuđa (JRI) u 2001, 2004, i 2007, Indeks Reforme Pravne Struke (LPRI) u 2004 i još jednom u 2007, i Indeks Reforme Pravnog Obrazovanja (LERI) u 2008.

U JRI data je ocena stanja pravosuđa na Kosovu, a LPRI je predviđen da pomogne pravnim stručnjacima da rade u interesu svoje struke, dok ocene projekta LERI ukazuju gde se trenutno nalazi sistem pravnog obrazovanja na Kosovu.

Ovi indeksi predstavljaju tri od niza mehanizama za ocenjivanje koje su usavršili eksperti za pravnu reformu i međunarodni razvoj pri ABA. Ostali mehanizmi za ocenjivanje su: Indeks reforme tužilaštva, Mehanizam za ocenjivanje CEDAW (Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena), Indeks ICCPR (Međunarodni pakt o civilnim i političkim pravima) i Mehanizam za ocenjivanje trgovinje ljudskim bićima.

ABA ROLI se nada da će ove publikacije i njihove ocene pomoći da se pažnja i drugih donatora, međunarodnih organizacija i kosovskih institucija usmeri na reformu pravne struke na Kosovu.

Svečano objavljivanje ABA ROLI-nog Indeksa reforme pravnog obrazovanja

Učenici srednje škole na Praco za Mlade

Pravo za Mlade za Učenike Srednjih Škola na Kosovu

Pravo za Mlade je kurs koji učenicima srednjih škola daje osnovne informacije o pravnom sistemu Kosova i on je prvi put uveden u srednje škole na Kosovu od strane ABA Inicijative za Vladavinu Prava. Ovaj kurs pohađalo je 1500 učenika srednjih škola na Kosovu.

Kurs *Pravo za Mlade* obuhvata predmete kao što su struktura sudova na Kosovu; šta je pravo; uloga advokata, tužioca i sudija u društvu; i ljudska prava.

ABA ROLI je isplanirala da projekat pravo za tinejdžere ispuni prazninu koja postoji u nastavnom programu srednjih škola, u kome ne postoje predmeti o

sudskim i pravnim sistemima, kao i da se poveća obaveštenost javnosti i pokrene rasprava o pravu i ulozi koju ono ima u društvu.

Preko projekta *Pravo za Mlade*, ABA ROLI je angažovala studente prava koji su završili ABA-inu pravnu kliniku da održe predavanja, po svom izboru, učenicima srednjih škola u regionu.

Ovaj projekat je podstakao više rasprava među učenicima srednjih škola i istovremeno je poboljšao veštine komuniciranja i odnosa sa javnošću kod diplomiranih studenata prava. Angažovanje studenata prava u projekat *Pravo za Mlade* pokazuje kako je ABA ROLI posvećena cilju da podrži dalji razvoj studenata prava na Kosovu.

Isa Gacaferi, student prava koji je držao predavanja učenicima kursa *Pravo za Mlade* u regionu Mitrovice, izjavio je: "Ovo iskustvo koje sam stekao predajući učenicima srednjih škola naučilo me je da se osećam slobodnije kada govorim pred publikom".

Student prava, fasilitator, govori o sudovima pred učenicima desetog razreda srednje škole u Prištini

Projekat *Pravo za Mlade* postigao je uspeh sudeći po brojnim pitanjima i debatom koja je pokrenuta među učenicima o raznim pitanjima kao što su uticaj politike na sudski sistem, korupcija, i funkcija paralelnih sudova na Kosovu. Uspeh ovog projekta dokazan je i time što su pozitivna mišljenja o njemu izrazili i sami obrazovni radnici kao i zvaničnici iz ministarstva koji su pratili ove časove.

Knjige o Građanskim Pravima i Posete Sudovima imaju Veliki Uticaj na Kosovske Škole

ABA ROLI se udružila sa Kosovskim Edukacionim Centrom (KEC) da bi se povećala svest dece i nastavnika o dečjim pravima i zakonu.

ABA ROLI je zajedno sa KEC-om osmislila i objavila tri knjige koje bi trebalo da pomognu nastavnicima da ispune praznine u postojećem nastavnom programu o građanskim i dečjim pravima. Ove knjige, Vodič za Odbore dečjih prava u školama; knjiga poezije i proze *Mi smo cveće, mi smo ptice...*; i knjiga usredsređena na dečja prava *Mi nemamo pravo glasa, ali imamo svoja prava*; objavljene su na albanskom i srpskom jeziku.

Zvaničnici u oblasti obrazovanja izjavili su da su knjige "vrlo korisne i dragocene za unapređenje nastave o ljudskim pravima i kao pomoćno sredstvo za nastavnike građanskog obrazovanja" i odali su priznanje da knjige pomažu da se "uspostave bolji odnosi" između učenika i nastavnika.

ABA ROLI i KEC takođe su organizovali da učenici posete okružne, opštinske i sudove za maloletnike. Tokom ovih poseta, učenici su imali prilike da se upoznaju sa lokalnim sudijama i da im postave pitanja o njihovoj struci i o pravnom sistemu. Posete sudovima organizovane su u svim regionima Kosova i u njima je učestvovalo oko 200 učenika osnovnih i srednjih škola.

Knjige o građanskim pravima za osnovnu i srednju školu koje su objavili ABA i Kosovski Edukacioni Centar

Gđica Gjyleshene Berisha, predstavica Direkcije za obrazovanje iz opštine Gnjilane i poslanica Skupštine Kosova, pozdravila je ovu inicijativu i predložila predsedniku suda da nastave i u budućnosti da saraduju sa školama u ovakvim projektima, koji su se pokazali bitnim i dragocnim obrazovnim iskustvom za učenike srednjih škola.

Dete Pravde - Crtani film o Kosovskom junaku vladavine prava

Dete Pravde, prvi ikada napravljen crtani film na Kosovu, snimljen je da bi se povećalo razumevanje prava kod mlađih generacija u ovoj zemlji.

ABA Inicijativa za Vladavinu Prava, Advokatska Komora Kosova i Udruženje Sudija Kosova napravili su tri crtana filma o Dete Pravde kao i tri javne objave, kao deo zajedničke kampanje da se poveća razumevanje prava kog građana.

Dete Pravde namenjen je mladoj generaciji i nosi poruke vezano za ravnopravnost polova, vladavinu prava i ljudska prava. David Sip, direktor ABA ROLI na Kosovu, istakao je da "kroz ovu kampanju ABA želi da ostvari bolju obaveštenost i razumevanje vladavine prava što će dovesti do većeg poverenja u pravosudni sistem." Dodao je da se nada da će "ovi crtani filmovi predstavljati primer na koji će se ugledati deca Kosova."

Tri javne objave planirane su da obaveste i pouče građane o njihovim pravima i o njihovoj ulozi i obavezi da prijave slučajeve sumnjivog neprofesionalnog ponašanja sudija i advokata.

Redžep Hadžimusa, Predsednik Vrhovnog Suda Kosova, koji se pojavljuje u jednoj javnoj objavi, izrazio je potrebu da se ojača vladavina prava na Kosovu preko ovakvih projekata, dodajući: "Vladavina prava je uslov sine qua non za izgradnju društva vladavine prava."

Crtani filmovi i javne objave emitovane su i na nacionalnoj i na lokalnim televizijskim stanicama koje su se dogovorile da emituju spotove tokom 2007.

Nezavisna anketa koja je sprovedena da se oceni ova kampanja pokazala je da su skoro svi ispitanici iz svih regiona Kosova smatrali da su ovi crtani filmovi odlični. Preko 50% ispitanika izjavili su da su preko filma saznali da mogu da podnesu pritužbu zbog neposlovnog ponašanja advokata ili sudije.

Dete Pravde, Prvi kosovski animirani superheroj

Dete Pravde obraća se mladoj generaciji, noseći poruke o ravnopravnosti polova, vladavini prava i ljudskim pravima

Dete Pravde povećava razumevanje prava kod omladine ove zemlje

ABA ROLI Kosovo Staff

David Sip
Rezidentni Direktor
dsip@ceelikosovo.org

Fatmir Kutllovci
Viši Pravni Savetnik
fkutllovci@ceelikosovo.org

Arianit Osmani
Pravni Savetnik
aosmani@ceelikosovo.org

Vjosa Hasanaj
Pravni Savetnik
vhasanaj@ceelikosovo.org

Kushtrim Tolaj
Pravni Savetnik
ktolaj@ceelikosovo.org

Gjeneza Budima
Kordinator za Medije
gjbudima@ceelikosovo.org

Fadil Sadiku
Upravnik Kancelarije
fsadiku@ceelikosovo.org

Dawn M. Schock
ABA Pravni Specialist
dschock@ceelikosovo.org

Jack Van Doren
ABA Specialist za Pravno Obrazovanje
jvandore@law.fsu.edu

Regina Cocco
ABA Pravni Specialist
rcocco@ceelikosovo.org

Arben Isufi
ABA Pripravnik i Student Pravnog Fakulteta
Beni_361@hotmail.com

Kontakt Informacije ABA ROLI-ja na Kosovu:

Pašo Vasa 7, Gradic Pejton
10000 Priština, Kosovo

Tel/Fax: +381 38 243-161, 232-540

office@ceelikosovo.org

www.abarol.org

